

VELENCEI VONATKOZÁSÚ GAZDASÁGTÖRTÉNETI ADATOK A JAGELLO-KORBÓL (1502—1518)

Az alább következő olasznyelvű dokumentumokat Mircse János egykori velencei másolataiból közöljük. (A Magy. Tud. Akadémia Történeti Bizottsága Másolatgyűjteményében, Velence II.) Az első dokumentum-csoport (I. a, b, c) eddig ismeretlenül hevert, pedig megvilágította volna, hogy a magyar udvar miként kapcsolódott bele velencei hiteleműveletekbe, magyarán, mennyire függött a velencei kereskedőktől, hogy mire használták fel azt a jelentékeny törökellenes hadisegélyt, melyet Velence két évig komoly arányokban, és a további években is érezhető módon folyósított, hogy milyen fokot ért el a feudális anarchia Magyarországon. A II. sz. alatt egy olyan rövid, 1515-i vámtétel-felsorolás következik, mely a Velence felé irányuló állat-kivitel díjtételeit és útvonalát mutatja, de ezenfelül több fontos körülményt. Ennek a rövid szövegnek magyar fordítását adta Tagányi Károly a Magyar Gazdaságtörténeti Szemle 1889-i évfolyamában (144—149. l.) és a csaknem felismerhetetlenekké torzult magyar és osztrák helységneveket azonosította. A velencei magyar számvitel és ez utóbbi dokumentum között, mint látni fogjuk, tárgyi összefüggés is fennáll. Helyesnek tartottuk mind a számviteli kimutatások, mind pedig a vámtétel-felsorolás szövegét eredetiben közölni, mert tekintve az adatok tárgyi fontosságát, így minden tévedésnek elejét lehet venni. Előljáróban tisztázni kívánjuk a számvitel történeti hátterét és ismertetjük anyagát.

XII. Lajos francia király Lengyelország, Magyarország és Velence 1500. július 14-én Budán szövetséget kötöttek a török ellen, melynek értelmében a köztársaság arra kötelezte magát, hogy évi százezer aranyat fizet Magyarországnak török segély címén.¹ II. Ulászló úgy tett, mint aki komolyan meg is indul a török ellen, de a magyar sereg helyi összeütközések után visszavonult. A küzdelem nagyobb arányokban többé nem is folytatódott. Bár Velence ezt hamar észrevette, a segélypénzek fizetésének közepes mérvét egy ideig nem szállította le. Lónyai Albert velencei magyar követ küldetésének aktáiból, valamint Marino Sanudo Krónikájának adataiból² megállapíthatóan az 1501-i és 1502-i évekre a következő összegeket fizették ki: 1501. május 20-án 33 ezer dukátot,³ 1502. június 15-én 32 ezer dukátot (U. o.). 1503. február 16-án 33 ezer dukátot,⁴ 1503. szeptember 3-án 10 ezer dukátot, 1503. szeptember

¹ Ld. *Katona*: Hist. Crit. XVIII. 241. l., továbbá Fraknoi Vilmos: Magyarország és a Cambray-i Liga Bp. 1883. 3. l. U. a. A Magyar Nemzet Története, Szerk. Szilágyi Sándor, IV. köt. 369—70. l.

² Ld. Lónyai Albert zenggi kapitány velencei követségei (1501—1515.), Magyar Történelmi Tár, XXII. Bp. 1877. és Marino Sanudo Világkrónikájának Magyarországot illető tudósításai, II. Közl. Wenzel Gusztáv, Magyar Történelmi Tár XXIV. Bp. 1877.

³ Magyar Történelmi Tár, XXII. köt. 4., 10. l.

⁴ U. o. XXIV. 43. l.

23-án pedig ismét tízezer dukátot,⁵ vagyis a jelek szerint összesen mintegy százhúszezer dukátot. Hogy ez valóban így volt, azt igazolják az 1510-i országgyűlési tárgyalások, amikor a rendek annak fejében, hogy Magyarország nem csatlakozik a Cambray-i Ligához, egyebek között azt is követelték, hogy Velence fizesse meg azt a nyolcvanezer arany hátralékot, mellyel tartozik. Később ugyanis nem történt elmaradás, mivel a köztársaság 1504. február 15-én új egyezséget kötött Magyarországgal, melynek értelmében ezentúl évi 30 ezer aranyat fizet törökellenes hadisegély címén.⁶ Ennek kezdeti dátuma azonban éppen az itt közölt számadásokból kiderülően nem az egyezmény dátuma volt, hanem az 1503-as év, vagyis az 1501—1502. évre esedékes kétszázezer dukátból Velence százhúszezeret egyenlített ki és nyolcvanezer dukát maradt függőben. Alább közölt számadásaink az 1504-es egyezmény évi harmenzezer aranyára adnak felvilágosítást 1503—1518-ig terjedő időszakra. A köztársaság az 1502-től jelzett utóbbi időpontig teljesített hitelezéseket az 1503-tól 1509. július 1-ig teljesítendő hadisegélyek összegének terhére számolta el olyképpen, hogy az elszámolás I. c. számú kimutatásának utolsó tétele szerint Magyarországnak összesen még negyvenhárom dukát járt volna. Meg kell jegyeznünk, hogy az összeadások nem mindig látszanak világosnak és kisebb-nagyobb hibákat mutatnak. Az ugyancsak között I. b. számú dokumentum magyar alattvalóknak velencei területen okozott kártételeit sorolja fel, melyeknek ugyancsak borsos felbecslése 1515-ös dátummal 175 992 dukát és 20 dénárt mutat ki. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a magyar király az 1509. július 1-től járó évi 30 000 forint hadisegélyt követelt, ennek tekintélyes részét vagy teljes összegét ellensúlyozták a kártérítési összegek.

A számadásokból kitűnik, hogy azon nagyobb összegek kivételével, melyeket a királyi követek, kapitányok, megbízottak egy summában vettek kézhez, Velencében, vagy Dalmáciában, a többi összegeket vagy áruhiteleket Magyarországon élő velencei kereskedők folyósították, mint kölcsönöket az ellenszámla terhére. Ezeknek a velencei kereskedőknek a neve és magyarországi szerepe eddig ismeretlen volt. A következő nevekkel találkozunk: Ser Jacobus Joannis de Serico (= de Seda), aki más dokumentumban Jacobo di Zuane Toschan néven tűnik fel⁷ és nyilván rokona az ugyancsak sokat szereplő Ser Antonius Joannisnak, más adatok szerint Antonio Zuane de Sedanak;⁸ Ser Martinus Cotta, Ser Franciscus Cotta, az előbbinek segéde, Ser Martinus Busseti. Egy idő múlva feltűnnek az egyes cégek leszármazottai is, Ser Jacobus Joannis *et Nepotes*. Nemkülönben Ser Antonius Joannis *et Nepotes*. Egyszer egyszer fordul elő a neve több velencei kereskedőnek, akik nyilván nem Magyarországon tartózkodtak: ezek, Hieronymus Lipomanus, Ser Franciscus De Judaica (Giudecca), Ser Jacobus Duloi fűszerkereskedő. Többször szerepel Ser Aloysius Pisani, velencei bankár (procurator de banco), aki nagyobb összegeket folyósított, illetve előlegezett a köztársaság helyett. Érdekes, hogy velencei diplomaták is szerepelnek, mint a magyar udvar hitelezői: Vincenzo Guidotto, aki évekig volt követ Magyarországon, 1508-i keltezésű 2120 dukátnyi kölcsönrel szerepel, melyet nyilván részletekben adott a megszorult udvarnak. Valószínűleg csak a futár szerepét tulajdoníthatjuk Ser Benedictus Pellestrina közigyzőnek (Lónyay Albert magyar követ 1515-i elismervényét ő hitelesítette),⁹ aki 1513. november 25-én 300 dukátot juttatott el a király akkori megbízottja részére. Szerepel a számadásban II. Ulászlónak a jelek szerint olasz származású gyógyszerésze, Valentinus Frugo. Ezenkívül királyi megbízottak

⁵ U. o. XXII. 13—16. l.

⁶ A 80.000 dukátról ld. Fraknoi: i. m. 391. l.; az 1504-i egyezség szövegét ld. Magy. Tört. Tár, XXII. 16—18. l.

⁷ U. o. 25. l.

⁸ V. ö. Fraknoi: Magyarország és a Cambray-i Liga. 75. l.

⁹ Ld. Magy. Tört. Tár, XXII. 44. l.

(Dominus Rubertus de Sennia, Gaspar de Clissa, Georgius Litteratus, Hieronymus Petolovich), hírmökök (Sebastianus Nuntius, Presbyter Thomas Nuntius), hajóskapitányok (Ser Jacobus Martini de Cursola), alkalmi utasok (Ser Franciscus Frensin). 1514-ben ítélik egy a többi velencei és dalmát névtől merőben elütő név is, Franciscus Italus avval kapcsolatban, hogy a magyar király elvett a velencei köztársaság fizet ki számára kétszáznegy dukátot. Mármost ezidőben egyetlen ilyen nevet ismerünk, a Magyarországon és a magyar udvar ajánlására Lengyelországban működő olasz kőfaragót, Franciscus Italus-t. A jelek szerint a király a velencei hadiadó terhére fizettette ki, amiből esetleg azt a következtetést lehetne levonni, hogy résztvett egyes véghegyek megerősítésében. Ugyanórá azonban nagymennyiségű marha kivitele is bizva volt, melykért velencei területre érve ötszáz dukát vámot kellett volna fizetnie. Ugyanezen vámegegyezés azonban még további 1300 dukát vám hasonló kiegyenlítését tartalmazta, amit az elszámolás valamivel lejjebb Hieronymus Petolovich, sebenicói polgár nevével említ. Mindkét tételt levonják a hadiadóból, vagyis a vám kifizetésére nem kerül sor. Esetleg feltelezhetjük, hogy a Franciscus Italusnak elengedett vám alapja az volt, hogy a király, akinek pénze nem volt, természetben fizette ki a művész járandóságát a vámtételek alól is mentesítve és járandóságának csupán egy részét fizette ki helyette a köztársaság.

A törökellenes harcokról tesznek tanúságot az elszámolásnak azon tételei, melyek eleséget, fegyvert, puskaport, építőanyagokat tüntetnek fel, mint amelyeket a köztársaság a tengeremléki magyar várak őrsége számára küldött.¹⁰ Ezek a tételek azonban a tizenhat év alatt alig tesznek ki többet ötezer dukátnál s ez az összeg a készpénzben kifizetett mintegy tizenkilencezer dukáttal együtt is csak huszonnégyezer aranyra emelkedik, tehát a körülbelül 480 000 forintnyi hadiadó egyhuzadát teszi ki. És még ez a csekély összeg is olyan rendeltetésű, hogy bizvást azt lehet mondani, Velence közvetlen védelmét szolgálta, amennyiben a magyar kézen maradt tengeremléki várak a Velence által elfoglalt Dalmáciát védtek.

Érdekesek a számadásban fennmaradt árak. 1506-ban például egy véka búza Velencében egy dukátba került. Ugyanakkor három véka árpa került egy dukátba. 1511. március 17-én az árpa és búza vékáját általában egyformán négy velencei fontban (libra, azaz líra) számítják, de ugyanezen év április 5-én a búza árát vékánként öt fontra teszik. Két évvel később, 1513. április 18-án ugyanennyi számítanak a búza vékájáért. A köztársaság a legkisebb áruviteldíjat (pro nabulo), a legcsekélyebb fekbért is levonja a király számlájából. Nem jelentéktelen összegeket von le károkozás címén. 1506. július 7-én például 10 ezer dukátot, 1508. március 28-án és 29-én bizonyos a'bán zsoldosok kárterítésére nvoleszáz dukátot.¹¹ Az 1515-i kárjegyzék számai pedig, melyek Isztriára, Triestre és Pago-szigetre vonatkoznak, egészen magas összegek.

¹⁰ Eleségszállítások: 1506. jún. 30-án ezer véka búza, 1500 véka árpa, július 6-án ismét gabona; 1507. márc. 4-én gabona Clissa, Zengg, Tinninbe; október 7-én gabona Clissába; 1508. márc. 10-én gabona Clissába és Zenggebe; szept. 10-én 300 véka búza, 300 véka köles Tinninbe; 1511. márc. 11-én 200 véka búza és árpa ugyanoda; ápr. 5-én 50 véka búza ugyanoda; 1513. ápr. 18-án 300 véka búza Scardonába és Clissába. Fegyver és hadianyag; 1506. jún. 30-án 2000 font salétrom és negyven kis tonna puskapor Dalmáciába; július 6-án hadianyag a táborba; 1508. aug. 3-án puska és puskapor Scardonába; szept. 10-én 300 lándzsa, 100 puszpángfa-íjj, négy puzdra, 20 kis tonna puskapor Tinninbe; 1511. márc. 17-én Tinninbe ismét puskapor, löportartók, lándzsák; 1512. dec. 17-én hadianyag az arsenálból; 1513. júl. 3-án hadianyag egy dalmáciai táborba; július 31-én ugyanaz ugyanoda; folyamatos szállítások Tinninbe 1512—1513. július 17-ig. Építőanyagok; 1588. márc. 23 Clissába és Almissába.

¹¹ Az itt említett Banovac egy magyar szolgálatban álló kiscbbrangú kapitány lehetett. Marino Sanuto 1510-i feljegyzése szerint „Gregorio Banovac Ongaro”, aki Novakovich András gróf kedvelt embere volt. I. d. Magyar Történelmi Tár. XXIV. 211. l.

Mélyebben belevilágít a magyar államhatalom gyengeségébe a tömérdek kisebb kölcsön, és természetbeni szállítás. A kölcsönök nagyrészt párszáz dukátos összegek, melyek világosan utalnak arra, hogy udvari fizetésekre és szükségletekre vették fel, nem pedig valami törökellenes vállalatra. Ezt alátámasztják a gyógyszer, fűszer, selyem, bársony, arany és ezüst szövetek szállításai, ahol gyakran meg is van említve a királyné, vagy a gyermek II. Lajos neve, vagy hogy a szövetek az udvari kamarások számára vannak rendelve. Szerepelnek a kimutatásokban ékszerek is. Az 1510-i országgyűlési vita alkalmával a rendek felpanaszolták, hogy a velenceiek a törökellenes segélypénzt zsoldként könyvelik el a számviteli könyvekben és ezt az ilyen sértő módon minősített összeget sem fizetik ki, hanem kevés posztót és ékszereket küldenek helyette, magasán értékükön felül számolva. Ezt az állítást alátámasztja az alább közölt számadás több tétele és különösképpen az 1510. február 12-i, amikor 29 000 dukát értékben drágaköveket, 7000 dukát értékben arany- és selyemszövetet küldtek és az elszámolt 36 400 dukátból készpénzben mindössze négyszáz dukátot adtak át. Talán a legbotrányosabb az 1515-i hadisegélyfizetés volt, amikor a hadiadó fejében a király kap 3000 dukát értékű arany-, ezüstszövetet és posztót, a nádor, Perényi Imre pedig Beatrix királyné százhuszonnyolckarátos zafirkövét 4000 dukát értékben, melyet az Magyarországról távoztában Pietro Bragadinnak zálogosított el. A magyar állam követe és a velencei Signoria hetekig tárgyal a zafirkő megszerzéséről.¹² Azonban a köztársaság maga is olyan anyagi helyzetben van, hogy csak úgy tudja megvenni a király számára a szöveteket, ha Aloysio Pisaninál leköti az 1516. évi szeptember-október havi borvámot 3000 dukát értékben.¹³ Vagyis a köztársaság kénytelen állami jövedelmeket zálogbavetni.

E pénzügyi elszámolás nagyrészt ismeretlen adatai a műszer pontosságával mérik a magyar feudális állam erejének, erkölcsének sülyedését, az udvar elkötelezettségét egy idegen hatalommal szemben. Természetesen nem volt meg benne az erő Dalmácia visszahódítására, mikor erre alkalom nyílt a Cambray-i Szövetség révén. Helyette inkább azt a bizonyos megalázó zsoldot igyekezett felemeltetni, vagy legalább is szilárdan biztosítani.

Második dokumentumunk a Dózsa-háborút követő évből származik és kiegészíti az elszámolásadta erkölcsi és anyagi képet.¹⁴ A marhakivétel például szigorúan tilos, de akinek befolyásos barátai vannak és azokat megvesztegeti, az feltétlenül hozzájut az élő állathoz. A vámtételeket kísérő levél két nevet említ, melyek igen jellemzőek. Az értesülésekből származó hasznot elsősorban Messer Zuan Donadonak, egy velencei patriciusnak szeretné biztosítani. Mármost a családnak egy másik tagja, Andrea Donado Sebenico-i gróf, vagyis velencei kormányzó egy dalmát városban.¹⁵ Tehát hihetőleg voltak magyar kapcsolataik is és így mert a levélíró a család egy másik tagjához fordulni. A másik érdekes név Zuan Francesco Bevilacqua, veronai feudális úr, akinek nevére lehetett címezni az esetleges választ, mely a levél írójának szólt volna. Ebből az is következik, hogy a határmenti feudális nagyurak kivették részüket az Itália felé irányuló kereskedésekből.

Ami a vámhelyek felsorolását illeti, Tagányi Károly azonosításai mind sikerültek. Glaser Lajos dunántúli út-kutatásai támogatják az így létrejövő útvonalat.¹⁶ Tagányi szerint a következő útvonalat követte az állat-kivitel:

¹² I. h. XXII. köt. 8, 40—44. l.

¹³ I. h. XXII. 40. l.

¹⁴ Tagányi Károly azt bizonyítja, hogy az ú. n. „utóirat“ és „Jegyzék“ nem 1514-ben kelt, mint a levéltári feljegyzés állítja, hanem csak a következő évben, mert a levélben említett „ez az országgyűlés“ csak az 1514. okt. 18-án összegyűlt országgyűlés lehet, melynek határozmányai csak november 19-én kerültek nyilvánosságra. Tehát a dátum helyesen 1515. febr. 10 kell hogy legyen. (I. h. 144—145. l.)

¹⁵ Ld. Magy. Tört. Tár XXIV. köt. 238. l.

¹⁶ V. ö. Glaser Lajos: Dunántúl középkori úthálózata. Századok. 1929. 142—43. l.

Szeged (Segandin)—Fehérvár (Albaregal)—Berenhida (Aundi al Ponte)—Veszprém (Vesprigo)—Billege (Diliger)—Türje (Középkorban Thyrlenek írták. az olasz jegyzékben „Hile“)—Vasvár (Vasvar)—Rákos (Kaus) és Muraszombat (Morezambott). Ausztriában már könnyebb az azonosítás, a Mura folyón keltek át a kereskedők és Pettaun, Cillyn, Laibachon, Sankt Veiten és Görzön keresztül jutottak le Itáliába. A továbbiakat tekintve Tagányi az Udine—Portogruaro-vonalat tétélezi fel. Bár a vámtételek látszólag megrágitották az állatok kivitelét, az mégis olyan busás haszonnal járt, hogy érdemesnek tartották még a vesztegetésre szánt összegeket is kockáztatni.

Az előbbi dokumentum-csoport és ez utóbbi vámhely-felsorolás nyilván csak egy része a velencei magyar kereskedelmi kapcsolatok anyagának, melynek előzményei és folytatása éppúgy a velencei állami levéltárban rejtőzik, mint a számadással egyidejű egyéb kereskedelmi tárgyú anyag, hiszen még a közvetve ismert diplomáciai okmányok túlnyomó része is kiadatlan, mint például Pietro Pasqualigo, velencei követ kétszázötvennégy levele a velencei Museo Civico Correrben (1509. október 18—1512. augusztus 9-ig), mely a számunkra fontos adatok tömegét tartalmazza.

Ia.

A Velence és Magyarország közti hitelezések, kölcsönök és fizetések számvitele 1503-tól 1517-ig

Archivio diplomatico de Venezia. Deliberationi del senato dal 1517 al 1518 (Senato I. secreta, filza 3.). A Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottságának Másolatgyűjteményéből.

	Serenissimus Rex Hungariae debet dare die X. februarii M. D. II. pro una partita ducatorum decem millium quorum 7721 vadunt ad computum primae contributionis ad rationem ducatorum centum millium in anno, reliquium est pro computo secundae contributionis ducatorum triginta millium in anno	ducati	2.279.—
1503.	die 31 martii pro uno cambio Ser Martini Francisci	„	1.000.—
	die dicta pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	500.—
	IV. aprilis pro numeratis prefato Ser Jacobo	„	500.—
	VII. dicti pro numeratis Ser Martino Cottae	„	1.000.—
	VIII. dicti pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	300.—
	die dicta pro numeratis Ser Martino Cottae	„	200.—
	XVIII. augusti pro numeratis dicto Ser Martino	„	2.000.—
	31. dicti pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	1.700.—
	die dicta pro numeratis Domino Ruberto de Sennia suo commissio	„	10.000.—
1504.	XXVIII. martii pro numeratis Ser Ruberto predicto	„	4.000.—
	30. dicti pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	2.000.—
	17. aprilis pro numeratis dicto Ser Jacobo Joannis	„	2.000.—
1505.	30. Augusti pro numeratis suo oratori ad officium camerariorum fuit die XXIX. decembris	„	10.000.—
	d'e dicta pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	400.—
	die dicta pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	200.—
	4. septembris pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	200.—
	15. dicti pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	328.—
	30. octobris pro numeratis domino Aloysio Pisani di Banco procuratorum pro resto ducatorum 25.000	„	13.872.—
1506.	15 martii pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	1.000.—
	20. junii pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	1.000.—
	23. dicti pro numeratis Ser Jacobo Joannis	„	1.000.—
	24. dicti pro numeratis Ser. Jacobo Joannis	„	9.000.—
	2. julii pro nabulo conducendi suas res Seniam Ser Jacobo Martini de Cursola patrono navis	„	79.04

summa ducati 64.558.04

Die dicta fuit die 30. junii pro frumenti stariis numero 1000 ad rationem unius ducati pro stario et pro hordei stariis numero 1500 ad computum stariorum trium pro ducato valet	ducati	1.500.—
VII. dicti pro datio suarum rerum quod positum ad computum nostrum	"	45.08
dicto pro conventione damnificatorum in Dalmatia	"	10.000.—
dicto pro libris 2000 salnitris et barilis pulveris 40 in totum ..	"	480.—
dicto pro pannis auri et serici principis pluribus mercatoribus ..	"	2.000.—
1506. VI. julii pro Sacra Majestate Regine, principi fuerunt Ser Jacobo Joannis de serico	"	4.000.—
Dicto pro hordeo et frumento misso Seniam	"	600.—
Dicto pro duabus litteris cambii	"	4.000.—
dicto pro munitionibus missis ad sua castra	"	645.08
1507. 4. martii pro frumento misso Seniam, Clissam, Tininum pro valore	"	627.—
23. septembris pro numeratis domino Alberto suo oratori	"	8.000.—
dicto pro Joannis serici et cariseis principis a multis mercatoribus ..	"	2.000.—
7. octobris pro frumento misso Clissam	"	210.—
1508. 10. martii pro tot missis Clissam et Seniam	"	100.—
28. dicti pro stratiotis damnificatis a Banovac Sibirici	"	700.—
29. dicti pro tot missis Spalatum pro stratiotis damnificatis ..	"	100.—
13. aprilis pro numeratis Ser Francisco Frenzin pro eundo ad componendam differentiam quandam	"	30.—
23. dicti pro tot missis illis de Clissa	"	600.—
dicto pro tegulis missis in Almíssam	"	26.—
dicto pro tabulis et trabibus missis valent	"	11.—
8. junii pro tot habuit de cassa excelentissimi consilii decem ..	"	4.000.—
9. dicti pro uno cambio Antonii Joannis et nepotum	"	6.000.—
	Summa:	ducati 45.674.16
3. augusti pro bombardis et pulveribus missis Scardonam	ducati	163.19
10. septembris pro municionibus missis rectoribus Jadrae ut mittantur Tininum videlicet lanceis 300, archis de nasso 100 et caps' quatuor sagittarum, frumenti stariis 300, milii stariis 300 barillis pulverorum 20	"	562.22
dicto pro uno bombardino misso in dictum locum	"	15.—
dicto pro damnificatis segnensibus	"	3.500.—
25. novembris pro numeratis a domino Joanne Diedo pro-veditori in Dalmatia, communitati Clisse et communi Tinini ..	"	600.—
1509. 11. sept. pro numeratis illis ex Clissio, Sennia et Tinina	"	500.—
12. februarii pro gemmis quas habuit, ut apparet in notatorio pro valore ducatorum 29.000, et pro pannis auri et sericis ducati 7.000 et numeratis 400, valent	"	36.400.—
1510. 5. sept. pro numeratis ser Valentino Frugo armatario Sue Majestatis ducati 50, et ducati 250 pro tot spicanis (!) et expensis ..	"	307.15
1511. 17. martii pro tot missis Tininum, pulveribus, pixidibus et lanceis Dicto, pro hordei et frumenti stariis 200 ad rationem librarum quatuor pro stario	"	45.—
5. aprilis pro tot missis Tininum frumenti starii 50 ad rationem librarum 5 pro stario	"	129.—
1511. die dicta, fuit die 12 octobris 1508 pro numeratis sua oratori ..	"	40.80
dicto, fuit die 14 augusti 1509. pro numeratis suo oratori ..	"	10.000.—
dicto, fuit die 19 dicti 1509 pro numeratis suo oratori ..	"	300.—
dicto, fuit die 18 septembris 1509 pro numeratis suo oratori ..	"	300.—
1512. 5 martii pro tot numeratis Ser Jacobo Joannis et nepotibus per ipsos numeratos in Hungaria	"	500.—
	ducati	6.000.—
		ducati 59.365.16

	31 dicti pro tot numeratis Gaspari de Clissa	ducati	10.—
	dicto, fuit die 5 martii pro Domino Hieronimo Lipomano et Ser Francisco de Judaica	"	400.—
	8. Maii pro tot numeratis Gaspari de Clissa	"	10.—
	23. Junii pro tot numeratis his Ser Martino Busseti Comisso Ser Francisci Cottae pro numeratis Domini Comitis Palatini	"	2.000.—
	17. decembris pro munitionibus habitis ab arsenatu ut apparet fide dicti	"	266.—
1513.	18. aprilis pro munitionibus missis Clissam	"	78.—
	dicto, pro frumenti stariis 300 pro communibus Scardonae et Clissae ad rationem librarum 5 pro stario et expensis	"	252.—
	3. julii pro munitionibus habitis ab arsenatu pro mittendis ad sua castra	"	397.—
	31. dicti, pro munitionibus datis ut supra	"	50.16
	dicto, fuit die 18. decembris 1512. pro tot solutis pro nabulis	"	25.—
	dicto, fuit die 15. aprilis pro numeratis Magnifico Domino Filippo More suo oratori	"	300.—
	Dicto fuit die 5. julii pro tot habuit	"	20.—
	dicto, fuit die 31. maii 1508. pro bulletis rerum quas traxit ex fontico Georgius Litteratus ut apparet ad officium Camerariorum	"	43.02
	7. augusti pro tot habuit ad officium camerariorum Magnificus Dominus Orator More	"	20.—
	25. novembris pro tot eidem numeratis, quos partavit Ser Benedictus Pellestrina	"	300.—
1514.	13 maii pro tot numeratis Ser Francisco Italo	"	100.—
	dicto, pro tot numeratis predicto	"	104.—
	dicto pro conventionem datii bovini ad bonum computum	"	500.—
	dicto, fuit die 8 maii 1508. pro numeratis oratoribus Senniis	"	200.—
		<u>Summa Ducatorum</u>	<u>5.025.18</u>
	Dicto, fuit die 19. dicti 1508. pro numeratis Domino Georgio Litterato	ducati	500.—
	dicto, fuit die 29. dicti 1508 pro tot habuerunt illi de Tininio et Clissa	"	20.—
	Dicto pro tot dedit Dominus Vincentius Vidotus Budec fuit	"	2.120.—
	20. junii pro Cariseis Peciis octo coloratis	"	100.—
	10. iulii pro tot promissis Domino Aloysio Pisani procuratori de Banco	"	6.000.—
	dicto, pro munitionibus missis per rectores Jadrae illis de Tininio in 1512. usque ad diem 17. julii 1513	"	141.—
1514.	17. augusti pro domino Hieronimo Petolovich cive Sibenici	"	120.—
	18 dicti pro datio carisearum et pannorum	"	76.05
	dicto, pro reliquo conventionis boum	"	1.300.—
1515.	24 aprilis pro pannis lannae et serici habuit ut apparet ad officium camerariorum pro ducatis 3000, item pro uno saphiro ducati 4000, que omnia consignata fuerunt hic suo oratori	"	7.000.—
	15. septembris pro tot habuit hic Sebastianus Nuntius Domini Valentini sui aromatarii Ducati 100 pro spizariis habuit de Ser Jacobo Duloi ducatos 600 et aliis expensis pro valore	"	751.03
	dicto, pro tot numeratis presbytero Thomae Nuntio Banni	"	25.—
	3. octobris pro tot numeratis pre dicto	"	25.—
	27. novembris pro tot numeratis predicto	"	105.—
1517.	30 sept. pro pannorum pezzis 4, carisearum pezis 116, que fuerunt consignate oratoribus suprascripti Banni Croatiae videlicet Comiti Georgio Banchovich et comiti Joanni Vagatovichio	"	2.000.—
	4. januarii pro datis in numerata pecunia Reverendissimo Domino Philippo More oratori Regiae Majestatis prout constat de receptione manu eius de 24. novembris proximi	"	300.—

25. februarii pro tot premissis per Dominum Aloysium Pisanum a Banco procuratorem dicto Reverendissimo oratori prout de quietatione manu eius constat	ducati	3.000.—
		<u>Summa ducatorum 23.583.08</u>

Summa summarum ducati 198.252 denarii 14.

Ib.

In Christi nomine 1515. Serinissimus Dominus Rex Hungariae dare debet causa plurium damnorum per subditos eius Regiae Majestatis illatis in territoriis nostris Istriae et alibi juxta processus missos per rectores illorum locorum de tempore in tempus, ultra alia damna de quibus nondum missa sunt processus. Et primo.		
Die 20. octobris pro processu Potestatis Rubini	ducati	7.152.D 12
Die dicto pro processu Potestatis Dignani	„	10.906 „ 6
25. dicti mensis pro processu Potestatis Pirani	„	508 „
29. dicti mensis pro processu Potestatis Vallis	„	19.714 9
die dicto pro processu Potestatis Rubini pro duobus castellis ..	„	4.120 „ 14
die 3. octobris pro processu Potestatis Pagi	„	285 „ 18
die 25 d'eti mensis pro porcessu potesetate Albone et Flanone..	„	26.470 „
die 15. decembris pro processu Potestatis Polae	„	10.588 „ 2
die d'cta pro processu Potestatis Sancti Laurentii	„	7.621 „ 2
die 17. dictimensis pro processu Potestatis Raspurc et Pinguenti	„	21 835 „
die dicto pro processu Potestatis Montonac	„	5.626 „ 17
die 20. dicti mensis pro processu Potestatis Bulcarum	„	1.343 „
dei dicto pro processu Potestatis et capiti Justinopolis	„	45.041 „ 12
die dicto pro processu Damjani Tarsiae misso per eundem rectorem	„	14.780 „
		<u>Summa Ducatorum 175.992 D 20</u>

Et pro damnis illatis per Comitem Angelum Frangipanum Petro Ranzano Justinopolitano et sociis prout constat eorum chirographo et fuit de anno 1514 mense aprilis	ducati	1.202.—
--	--------	---------

Notandum idem est quod sunt multi cives creditores Regie Majestatis per bona pecuniarum summa.

Ic.

Deliberationi secrete I. filza 3. In Christi nomine Serenissimo Re de Ongaria al incontro die dare per una partita de ducati 10.000, li qual ducati 7.721 vano per conto de la prima contribusion a raxon de ducati 100 [mila 3] al anno et resto va per conto de la segunda contribusion de ducati 30 mila al anno qual partita fo a di X. fever 1502			ducati	2.270.—
E die dare per partite numero 34 contenute nella prima carta del balanzon, la prima sotto die 31 marzo 1503 de ducati 1000, la ultima de di 23 settembre 1507 de ducati 8000, Item robe et dennari in summa			ducati	94.177.—
E die dare per partite numero 32 contenute nella seconda carta del balanzon, la prima sotto di 23 septembris 1507 de ducati 2000, l'ultima de di 18 aprile 1513 de ducati 78. Item robe e denari in tutto			ducati	75.906.—
E die dare per partite numero 28 contenute in bilanzon 3, la prima de di 18 aprile 1513 de ducati 252, l'ultima de di 30 septembre 1517 de ducati 2000. Item robe et denari in tutto..			ducati	22.595.—
Summa Ducati 194.937.—				
In Christi nomine, Serenissimo re de Ongaria die haver per la contribuzion de ducati 30.000 al anno de di primo zenner 1502 fino a di primo zener 1508 che son anni 6			ducati	180.000.—

E per mexi 6 de di primo zener 1508 fin a di primo luglio 1509	ducati	15 000.—
Summa ducati		195.000
Debito ducati		194.957
Resto ducati		43

II.

Magyarországi vámhelyek és vámtételek egy olasz állatkereskedő feljegyzése szerint 1515-ből

Lettere di diversi CCX. 1514. februar 10. De stima de boi. Ricordo a voi Messer Zuani de parlar con chi ve ho comesso cerca la cosa mia, ma prima parlate con el Magistro Messer Zuan Donado che più presto voglio che lui habbia questo utile che altri. Quando lui non se ne curasse, usate ogni diligentia con chi ve ho parlato et questo non sarà per questo anno solo. Sapeti che forestieri non può cavar bovi d'Ongaria se non per spetial gratia et bisognia li costa grossamente in tributar li amici del resto uti informato. Sapete che a questa dieta è sta concluso che persona alcuna non possa cavar bovi del regno de Ongaria. Acadendosi a scriver scriveti a Verona al conte Zuan Francesco Bevilacqua che la manderà dove sarò.

A tergo: Dacii che pagano li boi sul paese del Hongaro et del Todescho.

Datio che pagano li boi per 10 paese della Magiesta del Re de Hongaria
Primo da Segandin fin a Albaregal de Tresesime ducati 50 per centenara

Dacio a Aundi al ponta mezzo soldo per 60

Dacio a Vesprigo mezzo soldo per 60

Dacio a Diliger mezzo soldo per 60

Dacio a Hile mezzo soldo per 60

Dacio a Vasvar Daci uno soldo per 60

Dacio a Kaus mezzo soldo per 60

Dacio a Morezambott uno soldo per 60

Datio che pagano li Bovi sul territorio del Principe Ferdinando. Primo

Alla riva a passar l'acqua mezzo carantano per 60

Datio a Petovia mezzo carantano per 60

Dacio al ponte di Petovia un beco per 60

Dacio a Bestriza due beci per 60

Dacio a Cilla due beci per 60

Dacio a Franci due beci per 60 negri

Dacio a Porpeir due beci per 60 negri

Dacio a Lubiana bovi tersi pagano ducati 16 per cento.

Bovi grandi pagano ducati 20 pro centenaro.

Dacio alla Tunda a Lubiana un carantano per 60

Dacio a Planina un carantano per 60

Dacio a Londa un carantano per 60

Dacio a San Vido un carantano per 60

Dacio a Goricia de ogni 40 Ducati Ducati uno

Dacio alla Muda a Goritia un carantan per bo.